

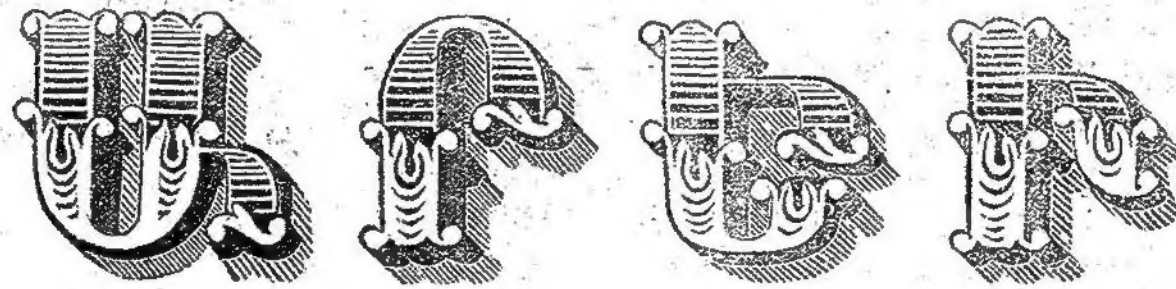
ՀԱՅԸ 5 ՄԻԼԻԵՄ

ՔԱՆՆԵԳԵՆ

Տարեկան վեցամսեայ	
ԵՂԻՅՏՈՍ . . . Ղ.Ո. 80	40
ԱՐՏԱՍԱՆՄԱՆ ԶԲ. 20	10

ՏԵԼԵԳՐԱԲԻԼԻՆԻ ԼԱՄԱՐ ԴԻՄԵՆ ՏԵԼԵԳՐԱԲԻԼԻՆԻ

ԱՐՏԱՍՏԻՐ ԼԵՈՆ ՄԿՐՏԻԶԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՇԱՀԵՐՈՒ ՕՐԱՄԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶԱՐԲԸ ԵՐԵԲ ԱՆԳԱՍ

ԽԱՐԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԵՆ ՏԵԼԵԳՐԱԲԻԼԻՆԻ

Տարեկան վեցամսեայ, Թի 16
ԱՂԵՔԱՆԵՐԻ Ա

ՀԱՅԸ

Journal ARV

B. P. № 600

Alexandrie, EGYPT

ՀԱՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԶԵՆՈՒՄԻՆԵՐԻ ԶԵՆ ԿԵՐԱՄԱՐՁՈՒՄԻ

ՏԵԼԵԳՐԱԲԻԼԻՆԻ ԿԱԶԱՆ ԹԵԼԵԳՐԱԲԻԼԻՆԻ

ՊԻՏԻ ԴԻՄԱՆԱՆԲ

Տարբերությունները հետևում են մի. յոյններում մեկն է միայն. երկրորդում մեկն ու մեկն տարբերություններ կայ. — մեկն ալ, միւս բոլոր կողմից ազդերում պետ, կռիւ է որ կը մղենք հիմա, և ինչպէս անոնք, պայքարին այս է՛ն տաք ու վտանգաւոր շրջանին, փոխանակ մտածելու թէ պատուաւոր խաղաղութիւն մը կըրնայ յիշենք տակաւին փրկել մե. կորուստներէ՛ ընդհակառակը — «է», դիմամալ, այն. . .

Պիտի դիմանալ, ո՛չ բոլորովին այն իմաստով որով անոնք կը հաս. կընան այս բառը, տեղի չտալու և կանխահաս հայտութիւն մը չկենք. — իմաստով — զոր ուղեկնք ալ կընող պիտի չգտնուէր արդէն մե. զի հետ — իւր բառին ամբողջ ճիշտեալ իմաստով՝ որ է չյուսա. հատիլ և անվերջ անընդհատ պատ. րաստել ու կապակցելով մեր կռիւի միջոցները, ըսել ինքնիշխանութիւն թէ պիտի կռուինք այնպէս ինչպէս մաքը աշխ առած, բայց իր մա. հովը դռնէ իր սերունդին, սերուն. գէն ու որ ալ ինչ. . .

Այս որոշումը այնքան զորաւոր և այնքան ընդհանուր պիտի ըլ. լայ մեր մէջ — ինչպէս է միւս բո. լոր պատերազմիկ ազդերուն մէջ — որ ամենքիս, ինչ տարիքի, սեռի և վիճակի ալ պատկանինք, ինչ զբաղմունքի մէջ ալ գտնուինք այս պա. . .

Իսկ — պէտք կ'զգանք ճշգրտա. մասնաւորապէս այն անձը որուն ոտքը — ձեռքը կը բռնէ՝ ինչպէս կ'ըսուի, և որ իր վրայ առած է հրապարակաւ ու շատերու այս ըս. րոյքը կարգաւ, անիկա պարտական է առաջիններէն ըլլալու այս գե. րագոյն զոհողութեան պատրաստ,

Թէ՛ ինքզինքին հետ համաձայն, և իր խղճին առջև հանդիստ ծնալու և թէ՛ իր խօսքին ո՛ր է է կ'իւր մը կարե. նալ տալու համար. . .

Պէտք չկայ մեծ մեծ բառեր դոր. ծածելու, ո՛չ ալ ինքզինքին միւս պատերազմիկ ազդերուն հետ բազ. դատելու անպատճառ՝ ամբացնե. լու համար մեր մէջ ալ չհանդու. թէ էրէք մենք այսօր պատերազմ. մէջ ենք և այնպէս պէտք է շար. ժինք ու դործենք ինչպէս կը գոր. ծեն, կը շարժին ու կը վարուին ճակատ ճակատի թշնամիի մը հետ պատերազմող ազգերը:

Ուղենք թէ ոչ, — պատերազմի մէջ եմք եւ մեզի համար ես դառ. նալ չկայ այլ ես. . . Երբ առաջին անգամ, ասիք քանի մը ամիս առաջ, մեր պատուական բարեկամը՝ Վեր, ձեռնարկեալ, այս բառերով այս յայ. տարարութիւնն ըրաւ հրապարակա. յին բնմէ մը, թերեւս դեռ այն ա. տեղում համար ներքեւէ էր պղծիկ մը ժպտիլ, որովհետեւ գեռ չէինք գիտեր այն ատեն ինչ որ լսեցինք և ինչ որ պատահեցաւ անկէ ի վեր. . .

Պատերազմի մէջ ենք, որովհե. տե չէինք կրնար ըլլալ, որովհե. տե՛ միշտ կանգնեալ ենք, Խաչակիր. ներու ատենէն ի վեր, այն Բրիտա. նէին կողքին որ ռաք կը կոխէր մեր երկիրը՝ Անհաւատին դէմ կռուելու համար. որովհետեւ Բրիտանիան, այս անգամ, Անհաւատին ձեռքէն մեզ ապառի խոտանալով կուգար արդէն. որովհետեւ, վերջապէս, եթէ մենք չուղեկնք ալ մեր երեք. հարիւր-հազարներն ու մեր քանա, հազարները պիտի մշտեն հողին տակէն հողին վրայ դանուաղները և պիտի հասցնեն ալ իրենց արդաւիկը անոնց որ կ'ապրին Արարատին միւս կողմը, Արարատին որ միշտ եղբի է հոգեհաղորդ անթիւ հեռագրի ա. մենազգոր կայան մը կարծես, իր բարձր ու սուր գագաթին ծայրէն մինչև հեռաւոր Ամերիկաներն իր

խօսակիր լայն հոսանքներն անխալ ու ազաւոր հաղորդ. . .

Արդ, Արարատին ու Տարբեր. ալ կատարեն, կուգան ու կուգան ատենէ մը ի վեր էլեւորահոսանք. ներն ու կը զարնեն անընդհատ մեր սիրտերուն՝ որոնք իրենց դողին — մեր յոյսի, մեր վախի և մեր վշտի գաղին — տրոփներովը կ'ըն դռներն ու կ'արձանագրեն անոնցմէ եկող ազդարարութիւնը. . .

Ու խեղճ նալ կը դիմանայ կոր, բայց նաեւ կ'ապաւ. կոր մե. ղի. . .

Ասիկա օրինակն է, ո՛չ մէկ ալ բազմապատիկ, զոր ունենք մեր աչքին առջև. և որ սակայն չի՛ բա. լեր կարծես մեր պարտքը մեզի յուշածելու, այն միակ պատճառաւ անշուշտ որ ամենքս չենք գիտեր տակաւին, չենք զգացած ու չենք համոզուած՝ թէ իրապէս, ճշմար. տապէս ու կատարելապէս պատե. րազմի մէջ եմք մենք ալ. . .

Թշնամին, որուն վրայ անհունա. պէս շատ են մեր ապրելու բարոյա. կան իր սուղները, թշնամին կը զորնէ մեզի հիմա այնչափ աւելի դիւրութեամբ որչափ անդամ մը ևս անպատրաստ կը գտնէ զմեզ. Երկրի ժողովուրդը, որ ենթակայ է անոր հարուածին և որ մօտ ըլլա. լով իր մեռելներուն՝ ակամփ կը դնէ ու կը լսէ անոնց գերագոյն հրամանը՝ «Դիմացէ՛ք», — կը դի. մանայ հարկաւ, կը դիմանայ որ. քան որ կրնայ, բայց և նոյն պա. հուն, և իր հուսկ դերազոյն ոտքու. մին միջոցին զոր յանուն մեզ ալ կը մղէ, կարծես մեր կողմը կը դառ. նայ և անձկախառն յոյսի անսահ. ման հեղով մը՝ կ'ըսէ մեզ. — Պիտի դիմամալ. . . իմ գի. մադրութեանս

ՎԱՀԱՆ ԹԵԼԵԳՐԱԲԻԼԻՆԻ

ԻՐԵՐ ՈՒ ԲԱՌԵՐ

ՏԱՃԻԿ ՄԸ

«... Լուր զբեկիցի Հայերուն որպէս զի զէնքերնին յանձնեն, անձնատուր ըլլան ու ներում գտնելու համար Վի. Սուլթանին գթասիրութեամբ ապաւինեն, ալապէս. . . զեռ երեկ Աւերակի վերի կողմը 385 դիակ թաղել տուի. . . »

ՎԱՀԱՆԹ

Ինչ կատարաւ ու արագաւ ճան. արեւն է ասիկա, եղբայրներ, ինչ ճշգրտա. . . 382 դիակ թաղել տուի Աւե. Րաիկին շրջանակը՝ Հայոց ողորմուկ դիակ. ներում. . . 25-ը դռներ որ այս տաճկաւանը չընող բառ. . . արեւ զորով արժանի են զարգացողուն իրենց արեւնախառ ու եղբայրներ ծաղկաբոյլի՝ ճակատը:

Այս պատերազմն մէջ, փոխադրուած չէ յայտն արեւան՝ որով պիտի չյաղահայ երեք. . . Ու՛ր զիտեցէք որ վախի ն. . .

Տանկի վաղի մը համարած էին զինքը վախի Հայերը վառ զի քուր տապալակապէս մը անձամբ հետապնդելու ու ի վերջոյ զայն տղանկելու իր դոռա. ջող պարտաւարութիւնը կատարել էր, փոխանակ իր նախորդներուն պէս սաա. ճեղալ ու քողածածուկ ընկերակիցն ըլ. լալու անոր, կրնային բնի գողանա. ծով:

Վատուրականի Հայերը, անյայտա. րութեամբ մը զոր Հայը իր ազգակից եղբորը դէմ չուենար միայն՝ մոռցն. էին թէ ձեզմէք էք հիմա, 1903ին, Սարայի զայմարաճ կղզի միջոցին՝ հայ զիւղերը շրջելով պահուած զէնքեր խո. դարկելու ու ժողովուն պահուն, երկու. հայու տուներուն պայտ դարձել տաւած էր ու բանի քաղցրուցած էր զանոնք ա. րեւնեկու մէջ, — ո՛վ խորհրդանշական պատկերը Հայութեան համար — վառ զի անոնք չեն յանձնած եղբի զէնքեր. . . զոր չուենէին և ունեցած չէին երեքը, խղճները (ինչ որ, մեր մէջը մնայ, իրենց իսկական միակ յանցանքն էր գու. ցէ) Մեռան երկու եղբիկ հայերը:

Վանեցիք զողորմեցին — արդենք ձեզմէք էք հիմա ինչպիսի արժանա. ցաւ, ու քայմաբանութենէ միւլթարը. փութեան թաքծարացաւ. կ'երեւի ասիայն թէ իրօք (անմիտ) տիպար մըն էր այս մարդուկը, վառ զի՛ իրեն կախում ու. ներ վերջապէս դաւառն ամբողջ ջարդել տալ զէնքեր թեան հասնելու համար. . .

Բայց ինչո՞ւ. այս հեղինակը ուրիշ մէկ չարարանքի տեղ պայտ դարձել տուեր էր Հայոց ոտքերուն, չարարանքի այս «անտիպ» variety գերադանդապէս թե. լաղրական ու նշանակալից է ինքնին. մարդը գուցակե՛ր էր արդեօք որ Հայերը պիտի փայլնու «պիտի յառաջ ընթանան» ինչպէս կ'ըսէ ապայային երբը, ու ասոր համար երկաթի գարկեր էր անոնց ոտ. քերը: Պայտ սակայն թաղաքներ հմա. կալ մըն է. մեր թուրքը անկէ չորս հառ նուրբեր էր հայերուն, ու հայ կա.

մաւորները քառասորի սուրացին անա՛ ի վառ:

Կ'ըսեն թէ այս չորհրդի վաղին, հողաւանակ կարմիր Սուլթանին՝ ինչէրք թոյրը կ'ուրթնան տաւած է Բեյլիք չկայ. հազուադիւս երաշխաւորութիւններ է. ին ատենը իր հայասիրութեամբ հա. մար:

Ենթադրուի, ինչ տաղանակներէ ան. ցաւ արդեօք ինչպիսիք ու իր հաւնոցը գիշերանց ու դադադողի փախստիկու. համար վառնէ, ու մանաւանդ որքան զղջաց ինչպիսիք կամովին զբեւ ըլլա. լուն համար իր պայտերէն. . . չըլլալէ առաջնորդիւն մըն էր ասիկա զոր իր բոլոր կեանքին մէջ ինչպիսիքն չպիտի ներէ երեքը, խղճ մարդը:

Բայց շտապեց ու զորհարար կըցաւ պրծել փախչել վերջապէս այս կուսա. կալը, վառի մը պէս դաւալիք:

Ախրս ուր անմտաւորն է Պէյլիք պէնի գողանին երկաթի վառակը, չէ՛նէ ան պիտի երթար քանի մը պատմելու «Լեւոն»՝ «Երմեկի աւերալիկալար»ին մասին. է՛ն, այո՛, հո. . .

Գիտէ՛նք մենք թէ ամէն կուսա. կալ լաւ ասիկ է. թաղ կը յիշեմ թէ Ալիյա մէջ, զորորինակ կուսակալ՝ սե տարիներուն՝ իր քնքըք ձե. . .

Իրեքը խուճանը «Ձեռքին ողբու. թիւն» մաղթեց քաղք ու աղուր ին. զուովը. բայց ասոր մէջ եպրեկի ինչ կայ որ մարդիկն իրենց հասնելու կերպով կը պատկերազարդեն իր օսմանեան պատմութիւնը. վրձնով չըլլայ՝ եսքա. ղանով թող ըլլայ, չէ՛ մի որ այս վեր. ջինն ալ գոյն ու ներկ ունի կարմիր. այո՛, այո՛, պարտաւելի քան չէ բնաւ ա. սիկա, բայց հո՛ն ուր այս թշուառական դոռալիք վալին ոճերի տաճկապառուկ ամենալայն անկարելի սամաններէն իսկ փարսաններով անգին կ'անցնէ՛ իր չորհրդանշական եղբայրն մէջը:

«Դեռ երեկ քե. . . Խառն տուի Աւերակի վերի կողմը. . . » կարեւ. չէ է զբե՛լ ասիկա:

Մինք ալ, պէ՛ն էք ինչ, թաղում մը պիտի տեսնենք, ի մօտս. — Թուրքիա. յինք:

Մահազը երեք լեղուով սպազորու. թեան տուած է արդէն, Անգլիկներն, Ռու. սերէն և Ծրաններէն:

Ու Հայերս, այս միջոցին, կ'ըսեցինք կոր քանի մը հայերէն բառ զբե՛լ տարւ անոր մէջ:

ՎԱՆԻ ԱՆՑԲԵՐԸ

ԵՆ ԻՐԱՄԱՐՁԱՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՒԻԸ

IV

Կոտորածի աղբարար նշանը քաղա. քունն էլ չուաչաւաւ Ապրիլի 7ի առա. ւառը Այգեաւանին արեւելակողմը միւլթ շեռնորները ուղում են ձեռք գցել Շու. շանց գիւղից քաղաք փախչող մի քանի հայ կանանց. նայն տեղում գտնուած հայ պահաններն արդիւնէ են ուղում. միւլթ. ներք կրակ են բացում նրանց վրայ, ուր պառնուած են երկու սահմ, ասիկ. պատ. ուսական երիտասարդներ, որոնք առաջին զոհին են լինում, և արանից ծայր է սալիս առաջին պայթիւնը քաղաքում: Հաղորատու միւլթներն անդադար կամա. դարկեր և թնդանութի ուսմանք են տե. ղացնում Այգեաւանին, ու մի քանի ժամ յետոյ էլ՝ Բաղաքաբիլի վրայ, որոնց

պատմականորեն են հայելու 250 հրացանակիր և 200 մազեղ-ստորանակակիր երեսասարքներ Այդեաստում և 30 հրացան, 80 ստորանակակիր էլ Գաղաթում էին, հրացաններից գրեթե կեսը լինելով հին բերդակառույցներ և թիւրքական մարտիկներ և կարախայիներ, մնացեալները միայն մազեղներ, մօտիկներ և այլն:

Յաջորդ գիշերը գնդակահարութիւնը աւելի ևս ստատկանում է. կարախայիները գնդակներ են տնդում Այդեաստին ու Գաղաթում լինող ընդհանրական տարասակեցեալ նպատակով, բայց առանց հետեւանքի. հայ մարտիկները հեզնում են այդ անոմալ գնդակահարութիւնը և հազիւ թէ հասնում կրակում են, յայտնելու համար որ դիրքերը պարտաւ չեն, չը համարձակվին ժամկետով, թիւրքերը նպատակն էր նաև, որ հայերը պատասխանէին նոյն չափով և սպառէին իրանց փամփուշտները, որ արդարեւ կը սպառվէր. այդ գիտէին հայերը և օրէ-ցօր լոյս տեսած թուցիկները կրկնում էին այս պատուէրը. «Ենթակեցէ՛ք ձեր փամփուշտները»: Հայերը պաշտպանւում էին ցեղից բարձրացած պատերի ետեւում, որի վրա բացած ծակերից կրակում էին. թիւրքները փոքրում էր վերին յարկերը, իսկ նրանք ինչու էին ստորին յարկերում, պատերը թանձրացնում նոր պատերով, մշակուում հողով, սրի մէջ թնւ. պանթերների ուսմբերը խրվում ու չէին վնասում. իսկ շատ տեղեր էլ, ուր կարելի էր լինում փած պատերի ետեւում պատուարով կամ արդէն տներ չը կային, խրամներ էին բացել, որոնց մէջ մտնելով կուռում էին Այդ խրամները մօտ 4 կիլոմետր երկարութիւն ունէին:

Թիւրքներն էլ ունէին իրանց դիրքերը. «Ենթակեցէ՛ք ձեր փամփուշտները»: Բնակիչ հայերն էլ կուռում էին իրենց տները. բայց հայերին աջակցելու նպատակով շատերն այլևէ ինչպէս հետադարձուում, օտ. բանիւր, զինուորական միջերանցը և ձիաճեմանի խումբ, ուր կառավարութիւնը կատարաններն էին Գաղաթում կուռում, և Համուտ աղաւթի գործարանը:

Բնակիչ հայերն էլ կուռում էին իրենց տները. բայց հայերին աջակցելու նպատակով շատերն այլևէ ինչպէս հետադարձուում, օտ. բանիւր, զինուորական միջերանցը և ձիաճեմանի խումբ, ուր կառավարութիւնը կատարաններն էին Գաղաթում կուռում, և Համուտ աղաւթի գործարանը:

Այնինչ տեղի յաւանապատկան եղան Ապրիլի 25-ի և 26-ի օրերը, երբ վրանի շուրջը Վարազի լեռան վրայ գիւղը բնակած 500-ի չափի գիւղացի ուղղորդներ, որոնք գիւղերի ու գետերի կրակներէն նահանջելու ու պաշտպանութիւնը գիւղէ էին բռնել. «Կարողա՞նք չը կարողացած գրմանալ իրանց վրայ ուղղված համապարկներին ու թնդանթներին կրակէն ու հանձնելին Այդեաստ, իրանց հետ բերելով 7000-ից աւելի անոթն ժողովուրդ, կին ու աղանդ, որոնք մինչ այն օր Վարազի պաշտպանութեան գծում էին մնում իրանց անասուններով միասին և յարաբերութիւնն պահում ինչպէս Այդեաստին, նոյնպէս էլ չը քակւայ մի քանի հայ գիւղերի հետ, որոնք զգաւորում էին նրանց պաշտպանութեան գծում: Սրանց նահանջը ժամանակ բաշտաթիւ կին ու աղանդը կողովակցին ճանապարհին, իսկ անասուններն աւազվեցին: Նոյն օրերում ալովկցին նաև Վարազի, կարմրեալի ու Սալապատի վանքերը, իսկ Վարազի երկու վարձապետներն արդէն առաջին օրից սպանւել էին: Նահանջով, որով Այդեաստանի անասուններն բնակիչների թիւը վրայ իր 7000 հոգի էլ աւելացաւ, Այդեաստում հայի խնդիրը աւելի ուր բնոյթ առաւ: Ի գեղ էլ տեղ, որ Ծառաթիցի զաւառ ոչ մի գիւղում կամ գետում հայ մարտիկները 1-2 օրից աւելի չը կարողացան զինադրել ու նահանջել: Այդեաստ, փնտաղաւառ, ուր յարաբերութիւնն կապեցին Ծառաթի հետ, և ինչ անասուն, ուր ապաստանել էին իր 8000 հոգի թիւարի գիւղերից:

Յաջորդ գիշերը գնդակահարութիւնը աւելի ևս ստատկանում է. կարախայիները գնդակներ են տնդում Այդեաստին ու Գաղաթում լինող ընդհանրական տարասակեցեալ նպատակով, բայց առանց հետեւանքի. հայ մարտիկները հեզնում են այդ անոմալ գնդակահարութիւնը և հազիւ թէ հասնում կրակում են, յայտնելու համար որ դիրքերը պարտաւ չեն, չը համարձակվին ժամկետով, թիւրքերը նպատակն էր նաև, որ հայերը պատասխանէին նոյն չափով և սպառէին իրանց փամփուշտները, որ արդարեւ կը սպառվէր. այդ գիտէին հայերը և օրէ-ցօր լոյս տեսած թուցիկները կրկնում էին այս պատուէրը. «Ենթակեցէ՛ք ձեր փամփուշտները»: Հայերը պաշտպանւում էին ցեղից բարձրացած պատերի ետեւում, որի վրա բացած ծակերից կրակում էին. թիւրքները փոքրում էր վերին յարկերը, իսկ նրանք ինչու էին ստորին յարկերում, պատերը թանձրացնում նոր պատերով, մշակուում հողով, սրի մէջ թնւ. պանթերների ուսմբերը խրվում ու չէին վնասում. իսկ շատ տեղեր էլ, ուր կարելի էր լինում փած պատերի ետեւում պատուարով կամ արդէն տներ չը կային, խրամներ էին բացել, որոնց մէջ մտնելով կուռում էին Այդ խրամները մօտ 4 կիլոմետր երկարութիւն ունէին:

Թիւրքներն էլ ունէին իրանց դիրքերը. «Ենթակեցէ՛ք ձեր փամփուշտները»: Բնակիչ հայերն էլ կուռում էին իրենց տները. բայց հայերին աջակցելու նպատակով շատերն այլևէ ինչպէս հետադարձուում, օտ. բանիւր, զինուորական միջերանցը և ձիաճեմանի խումբ, ուր կառավարութիւնը կատարաններն էին Գաղաթում կուռում, և Համուտ աղաւթի գործարանը:

ՖՐԱՆՍԱՅԻ

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՀԱՌԻ

«ՄԱՐՍԵՑԻ»-ԻՆ ՎՐԱՑ

Յուլիս 14-ի Ազգային Տօնին օրը Յրանա, Կառավարութիւնը եւ համարեմ ազգը, «Մարսեյեցի» հեղինակին՝ Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը փոխադրեցին Եմպլայե, որ միւսնոյն առն վերջին ապաստանն է հայրենիքին ծառայութեան մէջ «անկարող» (հեմպլայե) դարձած զինուորին եւ նախադարձակ դաւաճանք՝ զինուորեալ ամենամիժին՝ Նաթիօնին: Հեռադիւրի մալուրդը համալոսպարութիւնը Հանրապետութեան Նախագահ Պ. Բուսկաֆի այդ առթիւ արտասանած մեծ հարկը, զոր կը բարձրանցի ստաւ իւր ամբողջութեամբ եւ որուն համար իրաւամբ կը գէ «Քան», քի «Նի» Բուսկաֆի կը ակադեմիական ապագեղին միջ պերնաբան անհմայումն եւ անարատ գրագիտը Պ. Ռեյնոմ Բուսկաֆի գեղեցիկ հարկը արտասանած եւ գեղեցիկ հեղբայրը եւ, բայց այսօր ան գերազանց ինքնիքը, երբեք գտած չէ այնքան լին ետեւեր, աւելի ոգեկոյտով պատկերներ եւ աւելի ցնցող տարազներ՝ որքան «Մարսեյեցի» վրայ խոսած իւր անհմայութեան միջ: Անհատիկ այդ անկողնիկի հոր Յրանապետ հանձնարիւ լեզուին:

Գարուններ, Որոշելով որ Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը հանդիսաւորապէս բարեկր բերուին, ապա. տօնին օրը, պատերազմի մը ընդմիջէին որ Եւրոպայի բոլորը աւազվէին, Հանրապետութեան համար թիւրքերը չուրէնք միայն տօնախմբել յիշատակը Յրանապետի սպայի մը որուն բերնով եղբորական ժամու մը մէջ ինքզինքը արտապայտեց հայրենիքին յախտնաւ կան հոգին. ան ուղիք երկրին ալքին տակ զով զով գին գին միջ պիտու թիւնէն երկու շաբաթէ մը առաջ ինքնիքն անցաւ իսկ Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը եւ այն Եր Լիլի անկենցը որ Յրանա վերադարձին գիւղացիներն էր մարտի յանուն ազատութեան, պահ. ծայրն անմահն ուղիքը որուն յիշատակը Եր Լիլի անկենցը Եր Լիլի անկենցը:

Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը յանդիսաւորապէս, 1792-ին, վրէժի և զայն յայնի աղաւթը կուռ այն աղանապի ժողովուրդին որ քիչ առաջ Մարսեյի Ի. Բուսկաֆիներն էր հաշտեցնել և խրամներէն էր միջեր: Ծանօթ չափը անոր ատարին տակ Բուսկաֆի անհմայութեան զեղի և Հանուտ կը զալէին: Հիւսիսէն և արեւելէն՝ Աւստրիացիք կ'ապստանային մեր անհմայաւոր խնդրուն: Ապրիլ 20-ին Այդեաստի ժողովը յուշարեց Եր Լիլի անկենցը, և համաձայն անհմայութեան մէկուն խոսքին՝ բարձունք յայտնած էր որ «Եր Լիլի անկենցը անհմայութեան իրանց կրակը թնդանթներու կրակին առջեւ»: Այնուհետ 25-ին սկսեալ այս լուրը համար էր այն հաւատարմութիւնը Այդեաստի՝ որ 1790 Յուլիս 14-ին, միայնած բոլոր գաւառներու երկրամասերուն, ընդմիջտ հաւատարմութիւն կրողներն էր առանձնապէս Յրանապետ Եւ տեւք, պատերազմը, թէ ինչպէս տեւք էր ինչպէս նոյն Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը աղանապի միջերէն հայրենիքին խորհրդանշանական գործ մը ընծայելու համար:

Ժիւրայի հանուտ մէկ զաւակն է տն, պարզ հարկաւորութիւն աստիճանն ստացած և յաղակեցած Սթրազուրիի պաշտպանութեան, որ երկրին ճակատագրին կողմէ նախախճուած վարկիւնին, յանկարծաւտ պիտի ըլլայ թարգմանը ըստ զաւազանքներուն Այդեաստի մեծ աստիճանի զաւազանքն է որ երկուստեք սպային խորհուրդը պիտի տայ Հանուտ բանակին համար քայլերով մը յորինուէ, և քիչ վերջը, երբ Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը աղանապի պիտի թոյլին մինչև հարաւ, Մարսիլիացի կամաւորները պիտի ըլլան, որոնք վասն հայրենիքի մեծ հարկը իրենց անհմայութեան իրանց զանազն Յրանապետ ճամբաներուն վրայ, զանազն ծառայութիւն պիտի տան խանդարորդ Բարիդին և անկորնիկի անուն մը պիտի թողուն անոնց: Այնպէս որ, պարսիկներ, մեր ազգային երգին ծագման մէջ մենք կը գտնենք միաժամանակ:

«ԱՐԵՎ» ԱՂԵՐՄԱՆԻՊՈՑ ՄԵՋ
ԱՐԵՎ Աղեմանորդի քննարկներուն փախափն գոնացում սպու համար՝ պատահեաւ հրապարակ պիտի ելլէ երկու. 2-րեւ. եւ Ուրբաթ երեկոյցը, փոխանակ յաղորդ առտուան: Նոյնպէս այսօրուին ԱՐԵՎ պիտի գտնուի Պուլվար քր Բակիի արաբ գրականագետին ձեռքը, որոնցմ կ'ընայ թերթը պահանջով հրատարակուած երեկոյին իսկ:

Նախ մէկ սքանչելի վկայութիւնը ժողովրդային հանձնարքն և յուշի մէկ օրինակը Փրանսական միութեան:

Ինչ փոյթ, այնուհետեւ, որ Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը մէջ վերջացուած ըստ անհմայութեան կեանք մը, և Յուլիսի յաղափոխութեան և երբ միայն պատուախաչ ու թոյալ մը ստացած ըլլայ, Ինչ փոյթ որ լսած ըլլայ թէ Եր Լիլի անկենցը հայրենիքին կ'ուրապուի իրեն և Գերման օրհանգիւրներ, ստաւի զոյրոցին աշակերտ, շնորհագրէն յաւանդած ըլլան զինքը իր փառքն կապուելու իր անմահ երգը, զոր ամբողջ ժողովուրդը որդեգրեց, ալ իր հոր հնչուելու իր անմահ կը խոգդէ նախանձին մոլորութիւն և աստիճանական վայնասուն:

Մէկն ուր որ կը հնչէ Մարսեյեցը, զէ դադարեցը վերջինս աղգի մը անհմայութեան կիրքն ունի և որուն լուրը դաւանելը վնասարար կը նախընտրեն մանր գերութիւնը Այդեաստի միջի Յրանապետներու համար չէ որ Մարսեյեցը այս մեծազանց նշանակութեան իր փառքն անոր տեղերէն իր կը խոսին և այսօր ամբողջ աշխարհ կը հասկնայ դանդաղ:

Գարուններ, ասի պէս ռազմերը մը պէտք էր, ստոր հան պատերազմի մը մէջ, Յրանապետի մեծազանց մտածումը թարգմանելու համար:

Անգամ մը յայտնաբերուեցին ռազմերը, ասի պէս ռազմերը մը պէտք էր, ստոր հան պատերազմի մը մէջ, Յրանապետի մեծազանց մտածումը թարգմանելու համար:

Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը յանդիսաւորապէս, 1792-ին, վրէժի և զայն յայնի աղաւթը կուռ այն աղանապի ժողովուրդին որ քիչ առաջ Մարսեյի Ի. Բուսկաֆիներն էր հաշտեցնել և խրամներէն էր միջեր: Ծանօթ չափը անոր ատարին տակ Բուսկաֆի անհմայութեան զեղի և Հանուտ կը զալէին: Հիւսիսէն և արեւելէն՝ Աւստրիացիք կ'ապստանային մեր անհմայաւոր խնդրուն: Ապրիլ 20-ին Այդեաստի ժողովը յուշարեց Եր Լիլի անկենցը, և համաձայն անհմայութեան մէկուն խոսքին՝ բարձունք յայտնած էր որ «Եր Լիլի անկենցը անհմայութեան իրանց կրակը թնդանթներու կրակին առջեւ»: Այնուհետ 25-ին սկսեալ այս լուրը համար էր այն հաւատարմութիւնը Այդեաստի՝ որ 1790 Յուլիս 14-ին, միայնած բոլոր գաւառներու երկրամասերուն, ընդմիջտ հաւատարմութիւն կրողներն էր առանձնապէս Յրանապետ Եւ տեւք, պատերազմը, թէ ինչպէս տեւք էր ինչպէս նոյն Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը աղանապի միջերէն հայրենիքին խորհրդանշանական գործ մը ընծայելու համար:

Ժիւրայի հանուտ մէկ զաւակն է տն, պարզ հարկաւորութիւն աստիճանն ստացած և յաղակեցած Սթրազուրիի պաշտպանութեան, որ երկրին ճակատագրին կողմէ նախախճուած վարկիւնին, յանկարծաւտ պիտի ըլլայ թարգմանը ըստ զաւազանքներուն Այդեաստի մեծ աստիճանի զաւազանքն է որ երկուստեք սպային խորհուրդը պիտի տայ Հանուտ բանակին համար քայլերով մը յորինուէ, և քիչ վերջը, երբ Ռուժէ Եր Լիլի անկենցը աղանապի պիտի թոյլին մինչև հարաւ, Մարսիլիացի կամաւորները պիտի ըլլան, որոնք վասն հայրենիքի մեծ հարկը իրենց անհմայութեան իրանց զանազն Յրանապետ ճամբաներուն վրայ, զանազն ծառայութիւն պիտի տան խանդարորդ Բարիդին և անկորնիկի անուն մը պիտի թողուն անոնց: Այնպէս որ, պարսիկներ, մեր ազգային երգին ծագման մէջ մենք կը գտնենք միաժամանակ:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՒՆ

Վ Ա Ն Ի

ԻՆՔՆԱՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՒՆ

«Մեակ»ի մէկ աշխատակիցը հետեւեալ տեսակետներէն ռեցած է «Ռուսոյի Սոլով» թերթին մէկ քրդակցին հետ՝ որ վաճի առումն ետ գտած էր այցելել ազատագրուող Հայաստանի առաջին մեծ ուսանը եւ վերադարձած էր Թիֆլիս:

— Կը լսեմ թէ դուք կողմանան թիւրքից էք առաջ թիւրքի մը:

— Հենց այդպէս. մէկն եմ թիւրք. կիցներէն «Ռուսոյի Սոլով» մեծ օրաթիւրի, որ հրատարակվում է Մեակում:

— Ուր դուք:

— Դիւսիս-Նորդ-Յուստիկի շրջանով անցալ վան:

— Դանի օր մնացիք վանի մէջ:

— Մի-երկու շաբաթ:

— Հայերու վրեժակը ինչպէս տեսաք:

— Ողբալի շորերի և անուրի տեսակետից:

— Դանի օր դիմադրած է վանը:

— Կոնք սկսել է համարեա Սոլովի Դիւսի և տեւել մինչև Մայիսի 3-ը:

— Վանի հայերը ունէին բաւականաչափ զէնք և պաշար, և որքան եղած է իրենց դիմադր:

— Ճիշդ տեսելով հաստատ թիւ չը գիտեմ, բայց մտաւորապէս, ասում են, 3000 կուսակց և 1350 ամեն տեսակի զէնքեր են ունեցել:

— Վանի ինքնապաշտպանութեան կողմը առաւարակ ինչպէս եղած է:

— Առանց կուսակցական խորութեան համարեա թէ ամբողջ ժողովուրդը կողմ է մղել, ոչ մի զէնք կամ անհմայութեան այդ շարժման մէջ չէ պատանդ. ամենքը դործել են որպէս մի մարդ:

— Ովքեր եղած են դիմադրող զինուորները վանի ինքնապաշտպանութեան:

— Շտաբը (զինուորական մարտիկ) բաղկացած է եղել հինգ հոգուց. Արմենակ Երանան, Արամ, Փանոս, միւս երկուսն անունները չմիջում:

— Ձիւսակցական ընդհ. հրամանատարը ով եղած է:

— Հենց դա Արմենակը, որի աղաւթն ունի չը գիտեմ՝ Երանան է թէ Երանան:

— Դաշնակցականները առանձին ուժ չափ ընէին:

— Երանք իրենց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Երանք էլ իրանց արտեւալից դուրս են բերել 130 զէնքեր, բայց ի խմբի ունեցածներէն:

— Ասում. ռազմավարները որչափ զէնք ունէին:

— Նորէն պիտի մեկնէ՞ք ռազմաւոր:

— Ես պէտք է դնամ, բայց ի խառն չեմ:

— Ով է Լիւսիլը:

— «Ռուսոյի Սոլով» կողմանան ռազմական մի ուրիշ թիւրքից:

— Զեր այս տեսութիւնները վանի մասին պիտի գրէ՞ք ձեր թերթին:

— Այո՛, ապաւորութիւններս մի մասը գրել եմ արդէն, բայց ոչ այնպէս ինչպէս դուք հարցրիք: Վանում կատարված այդ անհմայութեան ցանկանում եմ վերադարձ հայրենիքի հրատարակութեան և բաւարարելու անհմայութեան դա մեր հայրենի պատերազմը աւելի կը բարձրացնի առաւարակ թիւրքի աչքին, բայց հաստատական կամ կուսակցական դուրս տալը կը նաև մացնէ մեր դործը և մեր հայրենի դուրս կը վնասի. անոր վանի կուսից մեկը պէտք է համադրեցնուի վանի պաշտպանութեան:

— Կը կարդա՞ք Թիֆլիսի հայ թերթերը:

— Ինչո՞ւ չէ:

— Շիտա՞նք են այդ թերթերուն տր

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐԵՐ

Տարսանքի մէջ

Գահիրէ, 23.— (Պաշտօնական) Սերիան Համալսարանը կը տեղեկագրէ թէ մեր գործողութեանց հիւսիսային շրջանին մէջ Յուլի 18-ի զեշտը յարձակեցանք մեր գծին առջև դառնուող խրատաւոր մը վրայ։ Ըրբ թշնամիները փախան, 1 հոգիէ զատ որ սպանուեցաւ, 19-ին օրը զանաւորու ղէմ գործածուող թշնամի թիւանօթի մը երեւան հանցեցնէ որ մեր հրետանին զարնուեցաւ և պայթեցաւ։ Հարաւի շրջանին մէջ թուրքերը ամայի 18-ին յարձակեցան Ֆրանսացիներու նախապէս դրամած խրատաւորներէ մի ջանքին վրայ, բայց զիւրաքանչիւր ևս մղուեցան։ Անգլիական շրջանին մէջ ամէն օր զգալի յառաջադիմութիւն կ'ընէր։ Ըրբ թշնամիները ամայի 12-ին և 13-ին գրաւուած խրատաւորներու ընդարձակման և ամբարձման գործին մէջ, Ամայի 21-ին թշնամի փոքրիկ ամբուլներ մը գրաւուեցաւ, և մենք անշուշտ կորուստներ միայն ունեցանք։ Երբ յարձակում մը կատարուեցաւ թշնամու պատկանող հաղորդակից խրատաւորներու խումբի մը վրայ, մեր ձախակողմին առջև թուրք միջնաշէջ մը քանդուեցաւ։ Ֆրանսական հրետանին կողմէ, երկու շրջաններուն մէջ ալ թշնամի հրետանին գործունէութիւնը ցայտաբանուած։

Երբեք նախկին, էնվէր վաշայի և նոյն իսկ Ֆոն Տէր Կոլլի և Լիման Ֆոն Չանտէրի հետ իր ունեցած մէկ վիճարանութիւնն է։

ԽՍԱԿ-ԶՈՒՐԻ ՄԻՋԱԿԻՊԸ

Հոռոմ, 23. — Հիմա լուր հասաւ թէ թուրք իշխանութիւնը խաղաղանոց և անվտանգ գործածած են Մարմարաի մէջ զինուորական գործողութեանց համար Դէպքը առիթ կը ծանրանայ այն պարագայով որ նաւածիկին նաւերիկը տուած են խաղաղանոց գործակող խաղաղ Պոլսոյ դիւանը։ Մարքի կարծիք խաղաղութիւն անդամներ ըրողքած է Բ. Դրան, առանց զոհաբերած ստանալու։ Երեկ երեկոյ նախարարաց խորհուրդը մասնաւորապէս գումարուեցաւ և զարեցաւ թուրք-օսմանական միջնաշէջներով, Պաշտօնական շրջանակներուն մէջ թուրք-օսմանական յարաբերութեանց խնդրում անդիշական կը նկատուի։

Արեւելեան ձախառն

Ամսթերս, 23. — Ռուսները հրաշալիօրէն կը կռուին Վարչական փերիկու համար նախկին ամրոցին միջ զիւր մոտիկին կը մնայ, և զիւրային խաղաղութեանը շնորհիւ ուսուցիչ իրենց առջև հարուածներ չունեն։

500 զերի և մեծաքանակ ռազմաթիւրք տանք։

Հոռոմ, 24. — Չեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ Իզոնցոյի ամբողջ ճակատին վրայ կռիւր կը շարունակուի, և խաղաղացոյ յաջողութիւնները միշտ կ'աւելանան։ Կորկիայի մօտ ուրիշ ամբուլներ զրաւած են։ Կորկիայի զիւր և հիւրաւորի առաւօտ Աստրիացոց յաջողական նախադիմութեանը ետ մղուած են թշնամույն համար ծանր կորուստներով։ Խաղաղութիւնը 1500 զերի առած են։

Հոռոմ, 24. — Իզոնցոյի ճակատին վրայ կռիւր կը շարունակուի ի նպաստ խաղաղացոյ, թշնամույն խաղաղութիւն յաջողութեանը ձախուղեցան։

Պաշտաններու մէջ

Լոնտոն, 23. — Սեր Լաուարտ Կրէյ Երկուշաբթի օր երկու անգամ ընդունեց Ռուսական զինուորի Պոլսկայ դիւանը շրջապատի երեք անգամ արտաքին գործոց պաշտօնատուրը դիմաց, Մօք։

ՄԵՐ ԱՐԿԱՏ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

Շիքագո, 24. — Գետի նաւ մը շրջապատ կը հարկուի թէ 300 ճամբորդ խեղդուած են։

Շիքագո, 24. — Մինչև հիմա 500 զիւր զոհուեցաւ, կը վախճուի որ 1200 անձեր կորուստ ըլլան, շրջանակին մէջ 2500 հոգի կը գտնուէր։ Նաւուն պաշտօնականները ձերբակալուեցան։

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԺԱՄ

Բարիկ, 29. — Ֆրանսացիք Վոյի ի Լանուա, տուեցաւ ուրիշ խումբ մը զգրաւեցին, մինչդեռ Պաշտօնի զիւր գրաւելու գեղման փորձ ևս մղուեցաւ։ Գետին հեռանքի մը որ յարձակման կ'օգնէր փակուեցաւ։

Բարիկ, 29. — Ֆրանսացիք անմասն փոքրիկ տարածք կը պատկանեն Պաշտօնի Տր Ֆրանսի ոսկի անդու մասին ելուսական նախարարութեան կողմէ, չորս տարիքի ճաշակ միջոցի մը մէջ 195 միլիոն ոսկի վճարուած է Պաշտօնի Տր Ֆրանսի։

ԳԵՐՄԱՆ ՄՈՒՂԱԼՆԵՐԸ

Լոնտոն, 29. — Գերման ընդունեց երկի ընդունեց 1 տուեական օգնում, 2 նորմիլիական հաւաքով, 2 դանիական գրաւում, 1 առաջապահում և անգլիական «Մանիպա» օգնումը։

Խոաչական ձախառն

Հոռոմ, 29. — Մեր յառաջացող կը տարուակուի դանդաղութամբ։ Երեւաթի և չորեքեթի 1485 գերի առին։

Հոռոմ, 29. — Բալ Քիօլի բեմաի խաղաղութեան մեծամասնութիւնը գրաւեցին։ Կը յառաջանան Բարսոի հովիթի մէջ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Անգլ. Կառավարութիւնը մասնաւորապէս Տարսանքի արձանագրութեամբ նոր պայմաններ ստացած է, կը ծանուցուի թէ նոյն արձանագրութեամբ մեծաքանակ զրամներ ալ կորուստ են։

Ժամանակները (Թիֆ) զգալապէս կը տարածուի Արեւմտեան մէջ, վերջացող շաբթուան միջոցին 16—22 ժամէ 75 գէպ (որոնց 55ը գործէն եկած) և 25 ան պատահած է։

Երեկ առաւ Ժամը 10-ին Բաթէ տ'Ալէքսանդրիի զինացի պարտէզը (Մէնչի) Արար մը կացեալ զիւր վերաւորեց Սէրիացի մը որ առնելիք փոխարէն իր տունն ու կարասիները գրաւելու ամէն էր, վերաւորեցաւ հիւանդանոց և վերաւորող բանա փոխադրուեցան։

ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ՏԱՊԱՐԱՆ
Մ. ՏԱՄԱՏԵԱՆ
Imp. Economique, AleX.

որ մեր ուսուցիչը վրայ գրուած է այս մեծ ու վճարական բազմին։
Միւլթիւնս կուսակցական գոյն չունի ան. ըլլալով միւլթիւնս ազգային, իր մէջ կը խառնուի ամէն կուսակցութեանց պատկանողները։
Մեր ձեռնարկը ըլլալով բազմադիմ միւլթիւն կը համարենք մեր այս կոչով հրաւեր կարգով Եգիպտական երիտաւարութեան, որպէսզի հայրենիքի ազատագրման նուիրուած այս վերջնական պայքարին մէջ խառնուի նաև իր արջանքը, իր հոգին, իր ճիգը մանաւանդ։
Այն վստահութիւնը զոր մեզ կը ներշնչէ Եգիպտականութեանը, չենք կար-

ծեր որ մեզ խաբէ։ Ուրեմն բոլորուինք ամենքս ալ այս Միւլթիւնի շուրջը որ կը հզար թափուի այն անաւոր ցար ու մղձաւանջը որ կը զարթոյն այս պայուս մեր սիրական հայրենիքին շրջերը։
Միւլթիւնս մենչեւ նոր կարգադրութիւններ, իր հաւաքատեղին ըրած է Հ. Յ. Գալուսիցութեան սրահը որ ուրախ ենք ըսել թէ բոլորովին ձեր տրամադրուած է։
Փախազողները կընան զիմեւ ամէն իրիկուն Ժամը 7-էն վերջը 1915 Յուլի 18, Գահիրէ
Ի դիմաց «Վոլիսա Գեդ, Միւլթիւն» ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՅՈՑ ԿԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

Իտալ. «Բորբէրաւեցալ Մերա» թերթը Հայաստանի մասին գրելով, կ'ըսէ թէ անանու զորքերով թիւն մըն է որ տեղի կ'ունենայ այն տեղ, որուն անտեղեկակ են դուրսը դառնողները։ Անիկա կը յարէ թէ ամբողջ արեւելեան Հայաստանը սուգի մէջ է, և նիւթակա կտորածի, աւերակներու և ամէն տեսակ աղանդներու ու թշուառութիւններու փաղաքները հիւանդանոցի և գերեզմանոցի տեսքով ստացած են։ Երկրին այլ և ուր, բայց ի միւս ապրափը, ևս տեսնենք։

Հայոց վրայ որ թիւները կը դեկաւ ի թիւերու զոհի մէջ։

ՎԱՆ ԴՈՒՄՆ ԵՒ ԷՋՄԱՐՈՒՆ

Էջմարանի Արարաց պաշտօնաթիւրքը կը գրէ թէ վանի գրաւումին լուրը ստացուելուն յաջորդ օրը, 10 մայիս, տուն Հոգեպատեան, վեհ. Կաթողիկոսի հրամանով պատարագին վերջ կայարարական գործարանական մաղթանք կատարուած է։ Տոմարի ներքոյ ու դուրսը լեռնաւ և եղած թէ անգլական և թէ շրջակայներու ժողովուրդով «Մաղթանքից յետոյ վանական Հայրապետը, շրջապատւած միաբաններով, դուրս ելած սանաւից Անիկը կեցեցներով թնդաց օդը։ Վանական միաբաններին հետ բարեբաղու վանական ժողովուրդի խումբ մեծ քաղաքական տեղ քանցեց Վանքանի բաւկում։ Տեղական երկը խումբի նուազաւորները նուազում էին։ Ժողովուրդի ու բաւկութիւն իր դարձեալ ինքնին էր հարկով վանական պատգամից գաւառով ժողովուրդին ինքս զգացած խոնքը, բարեմաղթութիւններ արար. Նորին Կայսերական Մեծաթեան և Օգոստոսիան Տան կ'ըսէ, Կոլիկար փոխարքայի աւանդութեան, Ռուս զարթի զօրքին կարողութիւն և յաղթանակ շնորհուր և Հայ անձնուէր կամաւորներին աշոգութեան բաշխելու համար Ապա ժողովուրդը հեղինակեց սկսեց ցրվել սրբաւ տրամադրութեամբ։

«Ամբողջ միաբանութիւնը, և ներառյից եկած հիւրերը՝ գլխաւորութեամբ Կորէն Եպի. Երեւանցիներով վանականին, շնորհաւորեցին վանի գրաւման արիւթով, և համարեցին Հոգեւոր Տիրոջ աջը ստացան նրա օրհնութիւնը»

ՀԱՄԵՐԱԶՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՀՈՒՆ ՄԷՋ

Մեր անցեալ ուրբաթի խճաղապականին մէջ իշխանական էինք Կեսարիոյ նախապետներին երեքին անունները իւրեւ մօտաւոր սպառնականներ թերթին խոսքը հարգութեան Այծի ձեռքն ունեւալով Հայկ. Ազատագրութեան սոյն 12 նորապայտի զոհերուն ամբողջական անուանանքովը, անհրաժեշտ հարկ կը ներկայանայ նախ հաշուել և ըսելու թէ տարաբախտ Դանիկի Դուռնաներին հետ կախաղան յարձակութեան մէջ ոչ թէ Դանիկ, այլ իր եղբայրը Աւետիս Զամպալանն է, և թէ այդ ցանկին մէջ երեւոյց երեք Կարապետներն ոչ մէկը կը պատշաճ բարեբախտաբար Կարապետ Տերբերեանին... Միւս կողմէ՝ Զամբալաններին մէկը միայն, — փոխանակ և երեք Զամբալաններու, ինչպէս լսած էինք — Համբ Կարապետ էին նախ, որ ճշմարտապէս աղաքներ, զարգացած և գործունեայ «մեծ-աղաք» տեղաբ մըն էր, բազմիցս

պատերազմի առթիւ ուսն կատարուած թեան հաստատած պատուանշաններուն պատկերները, որոնցմէ մին՝ յատկապէս հայոց համար Այդ պատուանշանը միայն մըն է, որուն մէջտեղը կայ երկար խաչ մը՝ թեւերը զարդագինով միաբան, և միտային եղբայրը ուսներէն արձանադրութեան մը գտած հայերէն զիւրերով Տէր Կոնճ ԶԱՅՍ քաղերը՝ խաչին ներքեւ։

Հայաստանի ուղղաբանին հասած անձնական նախակէ մը կը տեղեկանանք թէ մեր բարեկամը Պրն. Գալուսի իւր փեկեան ամբարձման ի վեր կը գտնուի նա կամաւորներու շարքերուն մէջ։ Ընդարձակ խումբին պիտոյից հիւրը յարաւոր։

Կամաւորական գործին, ինչպէս նաև միջիններու գումարման մասին, շատ լաւ մը ի վեր պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կարեւոր խորհրդակցութիւններ տեղի կ'ունենան թէ հոս և թէ Գահիրէ։ Այստեղ Գալ. Ժողովը և Գալ. Կորէն մէջ Ապալուրդ Մ. Հայրը քաղաքական կուսակցութեանց ներկայացուցիչներն հրաւերուած են համաձայնարար որոշում մը յանդիպել ան կենսական նորոյն վրայ։ Այնքանագործի մէջ երկրորդ ժողովի մը գումարման յետադրուած է ապաստելով Գահիրէի մէջ շարքի երկուստեղի ունենալիք ժողովին արդիւնքին։ Ասիական շատ զիւրեր և ձեռք բերել եթէ ամէն կողմէ միայն և միայն նկատի տանուի ներկայիս աղբիւրը ունի օգուտը։

Վանի մէջ վերականգնուած է հրատարակութիւնը Մարմանտիւր-Ռամկալարներու օրկան «Լաւ-Տոպ» շաբաթականին, որմէ լաւամիտիւ արտապատմութիւն կը գտնենք «Մշակ»ի նոր հասած թիւերուն մէջ։

Յովն. Մամբաւեանց 10000 բուլղի խումբած է կողմանի Հայոց արամթիւնը և ընկերութեանը։

«Միւլթի Պաշտ» ի հայերէնը. — Ֆրանսացի ճանապարհորդ մը որ պատերազմէն քիչ առաջ Հայաստան այցելած է եղբ. Ֆրանս. թերթի մը մէջ կը գրէ թէ որքան վարձապետ երջումով մէջ հանդիպեցանք ըլլալով վերջերս Հիւկօի «Միւլթի Պաշտ»ին հայերէն ներկայացմանը։ Ու թերթը կը հարցնէ. «Ինչպէս կ'ընար Միւլթի Պաշտը հայերէն խաղաղութիւնը, որպէս վերածնունդ մըն էր արեւելք ասիական, և կը պատահաւ խառնէ. «Միւլթի թարգմանութիւն» մըն էր, և նոյն իսկ շատ հարապատ թարգմանութիւն մը»։ Եւ կը գտնէ այս ենթադրութիւն «անընդունաւոր լատին» վերջերս Հիւկօի մէջ ձեռագիր նամակին մէջ՝ գրուած 1873-ին և ուղղուած «Բերա բնակող Ֆրանսացիի մը» Պ. Ռուսիցոյին, հետեւեալ բովանդակութեամբ։

«Գիտէի թէ կը սիրեմ Արեւելք և աշուրներու յանձն կը դառնամ դեպ ի ալ արապականիս իւրիւր։ Շատ գով եմ որ «Միւլթի պաշտ»ը հայերէնի քարտեզակէ եւ եւ կ'աւանդուի գեղգ ու բնասարակից գայն։ «Եթէ վանաւոր մեկ եմ մը գոյաւայ, որեքեք իմ հեղինակի իրաւունք ձեզի աղաք երեւոյց գումարի մը եւ տեղ աղաքներուն։

Եւ Ֆրանսացի խաղաղից յաղթանակներուն կը գտնէ. «Անաւորի բանաստեղծին պատմութեան պարտի զրուագ մը զոր կ'արժէր ճանչնալ»։
Կը մնայ մեզի պղտիկ ճշգրտում մը՝ հայ ընթերցողներուն համար. «Միւլթի Պաշտ»ի թարգմանիչը «Ֆրանսացի Պ. Ռուսիցոյ» ուրիշ ոչ ոք է բայց և թէ կեանքի Տոքթ. Ռուսիցոյն մեր Ազգ. Մարմանագրութեան հիւանդներին մէջ...»

Լոնտոն, 25. — (Պաշտօնական) Ղին առջև Լ. Ս. Ս. և տեղի կ'ընէ, որ փայտ...

Լոնտոն, 28. — Ռուսական երկուական զոհ նաւեր իրենց թշնամիներով ամբարձեցին Ռամկալարի թուրք զանակաւոր, թուրքերը խուճապի մասնաւորով անկարգօրէն փախան խաղաղութիւն մեղադրեց ձեռքով, թուրք փոխարանում մը նմանապէս ընկողութեան։

Լոնտոն, 27. — Կրտսի թէ թուրքերը կը վերցնեն հին նաւերուն վրայ գրուած մեծաքանակ մասերը և թէ կառավարութիւնը մասնաւորներու զով գրուած նաւը բոլոր մեծաքանակը գրաւած է։

Լոնտոն, 27. — Թուրք կառավարութիւնը սկսած գրաւել ամ. կայսրութեան մէջ դառնուող ամէն տեսակ զէնքերը։

Լոնտոն, 27. — Պոլսոյ հետեւական զորաց զորանոցին մէջ ճշմարիտ ճակատարար մը տեղի ունեցած է թուրքերու և Գերմաններու միջև 10 Գերմանացիներ սպանուած են։

Լոնտոն, 27. — «Ճօրնայէ տ'Իթալի» կը կարծէ թէ թուրք կառավարութիւնը կը շարունակէ խաղաղաց. վրայ իր հարաբերութեանները իտալիան զրգուելու նպատակաւ։

ՊՈԼՈՅ ՅՈՒՆ ԴԵՄՈՒՆԸ

Աթէնք, 29. — Պ. Սթրէյթ Պոլսոյ յունական զինուորները ստանձնելու վարձում ըլլալով, կառավարութիւնը սոյն պաշտօնը վերջնային դեպքան Պ. Կրիթարիսի առաջարկեց, բայց այս վերջինն ալ կը մերժէ իր վստահողութեան պատճառաւ։

ԵԲՐԱՅԻ ՎՐԱՅ

Լոնտոն, 26. — Անգլիական պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ Երիտաւր եղբայրը նախարարի մեծ կողմին միջոցին անգլիական կորուստները վերաւոր և ամբողջ 800-ի կը հասնին, մինչդեռ թուրքերը 500 մեղած և վերաւոր ունեցան, առանց հաշուելու Անգլիացոց առած զաւթաթիւ գերիները, նոյնպէս 11 թշնամի և մեծ քանակութեամբ ռազմա-միջերէ ամբար։ Անգլիացիք նախկին վերջնականապէս գրաւած են շաքար իւրիկուրէն ի վեր։

Արեւելեան ձախառն

Բեթրիկատ, 28. — Չեկոյց մը կը ծանուցանէ թէ կերակի և երկուշաբթի կռիւ մը սկսած որ շարունակաբար մեծցաւ նախկին ճակատին վրայ, տարածուելով մինչև Նովո-ժորժէվսկ ամրոցին։

Խոաչական ձախառն

Հոռոմ, 27. — (Վերին Բաւանատաւութեան) Այս առաւօտ արշալոյսին թիւիկ յանձնուած մը և 4 հախթորիկանաւոր լաւի մը տեղեկութեան Սինիական լաւի և ինքստով միջև Արքիպիանի և զիւրէն անցնող երկաթուղիի գիծը, թիւանօթի քանի մը հարուածներ արձակուեցան Ֆանո և Սինիական քաղաքներուն վրայ։ Գրեթէ նոյն վայրկեանին երկու օպանաւորները ոռոմեր նետեցին Անքոնայ վրայ, այս երկու ամբարձումները, ցամաքային և օդային, նիւթական անշուշտ վնասներ պատճառեցին միայն. ո'ւէ զո' չկայ։

Հոռոմ, 28. — Պաշտօնական զեկոյց կ'ըսէ. Տոմարի հովիթին ալ զառիթաւին գրաւում ամբողջացուցինք. Բարսոի մէջ Սան Միքէլէ զօրաւոր զիւրը գրաւեցինք 3200 զերի, թիւանօթներ, միջնաշէջներ, և ռազմաթիւրք առինք։

Հոռոմ, 27. — Խոաչական թերթերը կը յայտարարեն թէ Բարսոի լուսնաշարին յաղթութիւնը կը պարտինք 500 թիւանօթներու կեղծոնացման ուրոք ժամերով անընդհատ ոռոմը նետեցին։

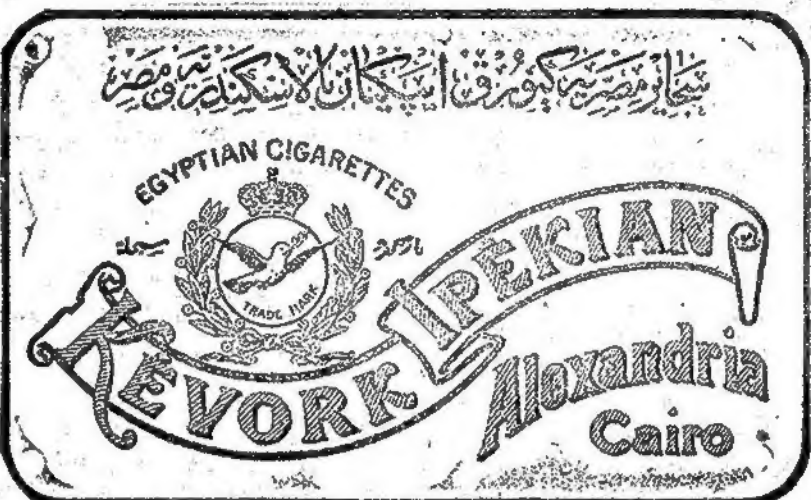
Հոռոմ, 27. — Սաւառնակ մը, որուն մէջ կը գտնուէր Կապրէլէ տ'Անուշիցո, սաւառնեցաւ Թրիքիսի վերև և զինական վրայ ուսմանը նետեց, Յայտարարութիւններ նետուեցան քաղաքին վրայ։

ԹՐԻԵՍԻՒ ՍԱՐԱՓԸ

Հոռոմ, 28. — Թրիքիսի սարսափի մատնուած է Աստրիացի աւաղակները։

ԳԻՌՐԳ ԻՓԻԿԵԱՆ

Աղիւստեան

ԿԸ ԾԱԽԻՒՆ ԱՄԷՆ ՏԵՂ

ԱՆԴՐԵԱՍ ՄԿՐԵԱՆ

Բն. Սկսութիւն, 1 (Յունաց Կիւրոսի աղիւստեան) 18 տարիէ ի վեր Աղիւստեանը...

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱՎՈՒԹԻՒՆ ԻՆՔՆԱՎԱՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

ԳՐԵՑ Ս. ՍԱՅԱԶ ԳԻՐԿԵԱՆ Ամէն Հայու համար Հեռախան...

ՏՕՐԻ ՂԱԶՍՐՈՍ ԱՐԹԻՆԵԱՆ

ՎԿԱՅԱՆԱՆ ԱՏԱՄՆԱՐՈՅԺ

ԲԱՍՏԵՆ ՆԱԼԹԵՐ (PASTILLES NALTHER)

Հայրի չափ Գրեթե Բաժնի Գրեթե Բաժնի Գրեթե Բաժնի...

ՇՐԱՅՆԻ ՄԱՐԵԻԵԼԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Stein's Oriental Stores Limited

ԱՐԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԱԳՈՒՍՆԵՐ ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՓՈՐՐԻԿ ԱՂԶԱՆՑ

Դիւարկներու, գլխաւոցներու, ծաղիկներու, հոսեղեններու, ձեռնոցներու...

Գիւնեքը յոյժ չափաւոր եւ անկրկնելի:

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ԾԽԱԽՈՏԻ եւ Եզիպտական սիկարէթներու

ԿԱՄԱՐԱԿԱՆ ԵՂԲԱՐԲ

ՁԱԿԱԶԻԿ-ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ

Համբաւաւոր եւ իր Ապրանքաւոր (Ապր) Միախոսներ եւ Սիկարէթներ

ՍՏԱՅՈՂԱԿԱՆ ՏՊԱՐԱՆ

Շուրս Ապրիլ Ծառար քիւ 16 Սեփականատէ՛ր Մ. ՏԱՐԱՆԻՆ Սեփականատէ՛ր Մ. ՏԱՐԱՆԻՆ...

ՕՐԵԼ ԱՏԱՆԱ

Շուրս Մօհամէտ Ալի, քիւ 12 (Օրօզի-Պաֆի վրայի շէնք, Ա. յարկը) Սեփականատէ՛ր ՌՈՒՐԷՆ ՊՁՏԻԿԵԱՆ...

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՐԱՋԱՍԵԱՆ

ԲԱՐԻԻՂԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԵՇԱՐԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՐՐԱՐԱՆԱԿ

Աղիւստեան, ՍԵՏԻ ՄԵՇՈՒԱԼԻ փողոց քիւ 40 (Արքայի միջին դէմք) (Թիւ 33-45)

Այս վաճառատունը կը հայտնի թէ Աղիւստեանը եւ թէ Ռաւիէի մէջ ՄԱՆԹԱՆԷՅԻ հարազատ առևտուր...

ՊԱՆԵ ՏՕՐՈՍ ՅԱՆԿ ԲԱՆԿԻ

ՄԱՆԵՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Դրամագլուխ՝ ամբողջապէս վճարուած Ֆր. 25,000,000 Կեդրոնացի ԱՐԵՆԻ...

ՄՕՐԻԱՆ ԿԸ կան աւանդներ, հետեւեալ Հարկերն 3 Ի տես վճարի...

Ս. Ն. ՕՏԱՊԱՏԵԱՆ ԵՐ ԸՆԿ:

ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Հաստատու 1902 Դանիք, Սթիֆ Կիսիսի

Կը վաճառուին ամէն տեսակ կերպասեղեն, բրդեղեն, բամպակեղեն...

Ներածուած ուղղակի եւրոպայէն Ապրանքներու առկուածութեան...

առիթմն օգտուողքը

ՎԱՃԱՆ ԹԵՔԵԱՆ

ՀՐԱՇԱՆԻ ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԲԵՐՈՒԹԱՆԵՐ

Հրատարակուած 1914ին, Կ. Պօլսոյ մէջ Դիւ 10 դր. - Դիւն, սակաւարի օրինակներու համար, ԱՐԵԻ խմբագրատունը:

ՍՍԿԱՐԱՆ

Table with 3 columns: 30 Յուլիս 1915, ԲԱՄՊԱՆ, Բաժնի, Գումար, Գումար

Table with 3 columns: ԲԱՄՊԱՆ, Բաժնի, Գումար

Table with 3 columns: ԱՐԵԻՈՒՄ, Դրեքի Ծոմարի 1886, Գր. 301, 1903, 240, 1911, 247, Բաժնի Եզիպտական, 132, Բաժնի, 87

ՊԱՆԹՈ ՏԻ ՌՕՄԱ

Banco di Roma

Հաստատու 1880ին

Դրամագլուխ, 200,000,000 ֆրանք ամբողջապէս վճարեալ

ԸՆԴՀ. ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ - ՀՈՈՍ

Կեդրոնական. - Բարիզ, ձեռնու, Նաբոլի, Բուրիո, Ֆիորենցա, Աղիւստեան, Գրիւ, Կ. Պօլսո, Պարիզ, Գաթիք, Մալթա, Ալբերկեան Տրեպուլիս

ՄԱՐԱՆԻՂԷ

Table with 3 columns: Արա, Ծառար Սապ, Բիւնթոյ

ՊԱՆԹՈ ՏԻ ՌՕՄԱ. Կ'ըզալի ամէն տեսակ սեղանաւորական գործողութիւններով, այսինքն արժեքներու վրայ անհատ, եւրոպայի եւ եզիպտական շաղկապներուն իրաւ փոխադր. Է՞ք. եւ ԳԵՐՐԻ...

ՊԱՆԹՈ ՏԻ ՌՕՄԱ. Կ'ըզալի զրամական աւանդներ, ուղուած ատեն կամ որչա՛ պայմանաւանդ վճարելով:

ՊԱՆԹՈ ՏԻ ՌՕՄԱ. օտարականներու համար յատուկ մասնագիւր մը բաղած է Մօնթեալիոյ համբաւաւոր շնորհակները, ուր ամէն տեսակ սեղանաւորական գիւրութիւններ կ'ընծայուին յաճախորդներուն:

ԵՆՏՈՂԱԿԱՆ ՍԵՏՈՒԿ

Մասնաւոր Աղիւստեանը - Գ Յարաք փողոց